

Stvoření: 5. Vývojová teorie a původ člověka

III.

Otázka o původu člověka je základní otázkou, na jejímž vyřešení závisí životní orientace člověka. Stejně chápání života nemůže mít ten, kdo je přesvědčen, že člověk vznikl náhodným, zákonitým vývojem pouze z hmoty a ten, který je přesvědčen, že člověk je termínem stvořitelského plánu stanoveného Bohem. Je tedy životně důležité, abychom si správně vyřešili základní otázku o původu člověka.

Stvoření

Vývojová teorie a původ člověka III.

V předchozích statích jsme si uvedli alespoň v základních rysech některá fakta, která potvrzují vývojovou teorii. Jak je však možné vysvětlit vývoj?

Především je třeba uvést jednu důležitou poznámku: dokázat skutečnost vývoje je záležitostí přírodních věd. Vysvětlit bezprostřední mechanismus vývoje působením přírodních sil a zákonů je také záležitostí přírodních věd. O to se snažily a snaží různé vývojové teorie.

Ale vysvětlit základní, resp. poslední příčinu vývoje a tak pochopit jeho možnost a smysl, tedy rozumově jej zdůvodnit, je záležitostí filosofie.

Z tohoto hlediska je třeba dokázat, zda vývoj je výsledkem čiré náhody a nebo zda je finalistický, účelný, t.j. zda je výsledkem určitého rozumového plánu, který by se uskutečňoval prostřednictvím přírodních zákonů.

V každém případě při hledání původu různých forem živých bytostí je třeba uvažovat tento základní princip: není dovoleno, protože je to nevědecké, odvolávat se bezprostředně k první příčině – Bohu – tam, kde je možné vysvětlení pomocí přírodních příčin.

Odvolat se na první příčinu je odůvodněné a nutné pouze tehdy, když přírodní fakt není vysvětlitelný a uskutečnitelný pouze na základě působení přírodních sil a zákonů. Proto je při vysvětlování přírodních jevů třeba nejprve hledat objasnění v přírodních příčinách a až se takové objasnění ukáže jako nedostatečné, je třeba hledat vysvětlení v první příčině.

I když existuje více vývojových teorií, snažících se podat vědecké vysvětlení vývoje, z filosofického hlediska je možné zařadit je do dvou směrů: vysvětlení finalistické a vysvětlení nefinalistické.

Podle finalistického názoru vývoj v přírodě probíhal podle určitého plánu, projektu a proto různé živé bytosti nejsou výsledkem čiré náhody, anebo slepého fatalismu, ale výsledkem sil a zákonů, zaměřených na vytvoření různých živých bytostí s jejich orgány a strukturami. Samozřejmě těchto výsledků bylo dosaženo působením přírodních příčin, ať už chemických, fyzických nebo psychických, a ne nějakou zázračnou činností.

Proč tedy ti, kdo popírají finalismus obviňují finalisty, že při vysvětlování vývoje jednoduše zanedbávají přírodní příčiny?

Podle odpůrců finalismu finalistické teorie nepodávají vědecká vysvětlení vývoje, protože se omezují na tvrzení, že vývoj šel takovým způsobem proto, že to bylo naplánováno. A to je pseudověda, která nic nevysvětluje.

Ale tato námitka nefinalistů je neopodstatněná. Byla by pravdivá pouze tehdy, kdyby zastánci finalismu tvrdili, že všechno se děje podle plánu a nehledali by přitom i přírodní příčiny, jejichž prostřednictvím se plán uskutečňuje.

Jenže vědci, hlásající finalismus, pátrají po přírodních příčinách neméně usilovně, než vědci materialisté, kteří finalismus nepřipouštějí. Finalisté, stejně jako nefinalisté, stojí před výtvořou přírody jako před uměleckým dílem. Oba tábory se shodují v tom, že tato díla se skládají z těch a těch částí, mají určitou, obdivuhodnou strukturu, atd..

A právě zde se objevuje otázka: Jak to, že části jsou sestaveny tak přesným způsobem a nejsou pouze náhodně nahromaděny? Copak za tím nestojí nějaká idea, nějaký plán? Tyto otázky si musí položit každý skutečný vědec, který chce hlouběji pochopit přírodu, i když tím přechází z pole čistě zkušenostního, experimentálního, na pole filosofické.

Když totiž sledujeme princip objektivity, vidíme, že fakta lze pochopit, jen když připustíme v přírodě cílové definitivní příčiny a tedy určitý plán. Potom na základě principu racionálnosti, podle kterého vše, co existuje, nemůže nebyť racionální, pochopitelné, musíme tyto cílové příčiny (určitý plán) v přírodě připustit.

Lidská buňka

Co přitom myslíme cílovou příčinou?

Cílovou nebo účelovou příčinou se rozumí určitý plán, cíl, kterého se má dosáhnout. To například vidíme při každé vědomé a tedy rozumové činnosti člověka. Cílová nebo účelová příčina totiž předpokládá vždy nějakou rozumovou bytost.

Když tedy v přírodních jevech objevujeme existenci určitého plánu, cíle nebo účelu, nemůžeme nepřipustit, že za tím stojí nějaká mysl, nějaký rozum, který při sledování určitého cíle tento plán sestaví.

Přitom ale není nutné, aby původce plánu zasahoval vždy přímo do uskutečňování tohoto plánu. Stačí, aby v hmotě uspořádal síly takovým způsobem, aby dosáhl zamýšleného cíle. V případě vývoje jde o to, zda je třeba připustit v přírodě zákony, dispozice, plány nebo jakkoli je chceme nazvat, které by vysvětlily utváření živých bytostí a jejich struktur.

Finalisté tvrdí, že rozumová úvaha nás nutně vede k tomu, abychom v přírodě takovéto síly a zákon připustili. Nefinalisté to však popírají a vysvětlují vznik a formování živých bytostí buď na základě čiré náhody nebo na základě magické síly výběru. Ale když vznik života nelze vysvětlit náhodnou souhrou pouze přírodních jevů, totéž platí o dalším utváření a vývoji stále složitějších živých bytostí. Samotná náhoda nám ani zde nic nevysvětlí.

Není však možné vysvětlit vývoj živých organismů na základě přírodního výběru, jak to tvrdil Darwin?

Při vysvětlování vývoje se nestačí odvolávat pouze na přírodní výběr. Když totiž na základě výběru zůstává v přírodě to, co má schopnost přetrvat, sám výběr nemůže tuto schopnost dávat. Když výběr dává přednost bytostem schopnějším žít v daných podmínkách, není to sám výběr, kdo je dělá schopnějšími, ale už je takovými předpokládá.

Proto odvolávat se na přírodní výběr nepřidává nic nového k vysvětlení vývoje, odvolávajícího se na náhodu, která nám sama nic nevysvětlí. Je možné si v této souvislosti položit otázku: Když se vývoj uskutečňoval podle výběru, jak vznikly složité a koordinované systémy schopné plodit? Snad na základě série náhodných, málo pravděpodobných událostí? Anebo proto, že hmota byla prostřednictvím sil a zákonů k těmto systémům zaměřená?

První předpoklad nelze rozumově připustit. Druhý předpoklad – správnější – je však finalistický.

Pavel Sauer

(pokračování)

Vývojová teorie a původ člověka:

[Stvoření: 3. Vývojová teorie a původ člověka I.](#)

[Stvoření: 4. Vývojová teorie a původ člověka II.](#)

[Stvoření: 5. Vývojová teorie a původ člověka III.](#)

[Stvoření: 6. Vývojová teorie a původ člověka IV.](#)

[Stvoření: 7. Vývojová teorie a původ člověka V.](#)

Můžete také navštívit naši facebookovou stránku [Baptisté - Česká republika](#) nebo facebookovou skupinu [Zpravodaj baptistických sborů](#)